

הרצועות הכתובות

הסרט הנע. אגאתה מתקתקת בשש אצבעות (שלוש בכל יד) מפסיקה את עבודתה מדי פעם כדי לטבול במי ההשראה של האמבטיה.

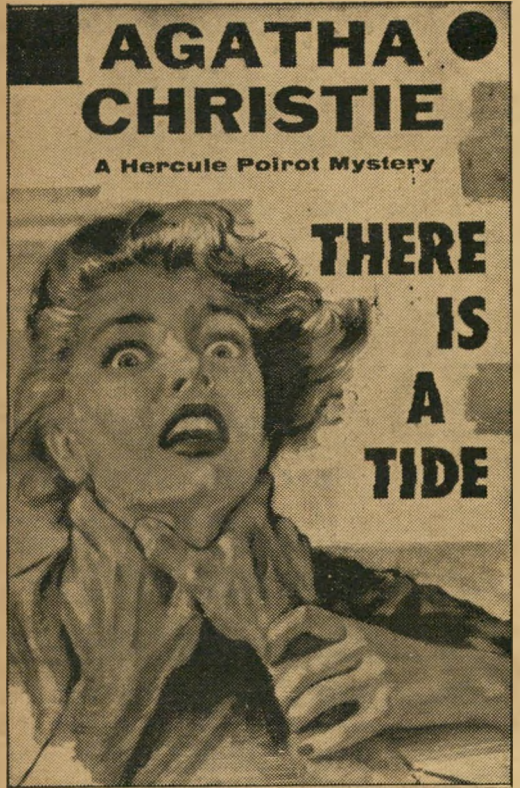
***

בעדה לא נבהל מפשעים

שנת 1928 התגרשה אגאתה מבעלה המיניור אך שמרה על שם משפחתו. כעבור שנתיים התארסה למקס מאלוואן, ארכיאלוג ידוע. המחזור החדש, שלא קרא רומן מאז נערותו, ביקש תחילה לדעת את היסודי עבודתה של אהובתו. הוא אסף את כל כתבי אגאתה, הסתגר משך שבועיים בביתו, קראם עד טיפת הדם האחרונה. אך הרעיון שיצטרך לבלות את שאר ימי חייו במחיצתה של אשה האחרת לעשרות מקרי רצח ושהיה מועמדת רצינית לתואר "מלכת הפשע" לא הבהיל את הארכיאלוג. הוא עתה בעלה.

פגישתם הראשונה היתה באור כשדים, מקום מוצאו של אברהם אבינו, עתה עיירה עיראקית בה נערכות חפירות

אגאתה כריסטי, האשה שהפיקה מהפשע רווחים גדולים פי כמה מאלה של לוקרציה בורגיה. מתחת לידיה יצאה תהלוכת רוצחים. שודדים וקרבנותיהם. ובראשם — הרקול פוארו. הבלש הפיקח בספרות המתח.

ארכיאלוגיות נרחבות. מאז נישואיהם, אורות אגאתה את מוודותיה מדי אביב, מלווה את בעלה למקום החפירות. שם היא חיה בצרף פרימיטיבי, לאור עששיות נפט. שם גז כתבה ארבעה מספריה: מוות על הנילוס, רצח בארס' נהרים, ראיון עם המוות, הפוות אינו הקץ.

ברומן האחרון תיארה אגאתה רצח שאירע בעיר טיבה, בירת מצרים, לפני 4000 שנה. הספר הצריך עבודת מחקר מדוקדקת, דרש מאגאתה השקעת זמן משולשת ולבסוף נכשל מבחינה מסחרית. הקהל פשוט לא התעניין ברצח שארע 2000 שנה לפני לידתו של ישו הנוצרי. בלאו הכי, טענו הקוראים בהגיון בריא, היה הנרצח מת עד עכשיו — אפילו אם לא היה נרצח.

***

הרצועה במיטת הגברת הענוגה

שדיו של ספר אחד לא השפיע על יציבותה של אגאתה. לפי מספרים שפורסמו בעתונות האנגלית מגיעות הכנסותיה השנתיות ל-200 אלף ל"י — אחרי תשלום כל המסים הגבוהים, הנהוגים באנגליה. 53 ספריה נמכרו כבר 60 מיליון טפסים, יוצאים מדי שנה במהדורות חדשות בעשרות שפות מסביב לכדור-הארץ. בשנתיים האחרונות בלבד נמכרו באמריקה חמשה מיליון ספרי-כיס שלה. הנשיא אייזנהאואר ידוע כחסיד שלה, ואילו נידוני המוות בתאיהם קוראים אותה יותר מכל סופר אחר.

המעניין בהצלחתה של אגאתה כריסטי הוא שבועות סיגנון ספרותי בינוני לחלוטין, ללא כל עמקות פסיכולוגית או ביטוי אמיתי של החיים, רכשה לה קהל חסידים של מיליונים. בכספיה מתואר הכל באור ורוד מתקתק, אפוף נימוס נחמד שאין מקשרים אותו בדרך כלל עם מיתות פתאומיות.

בספריה מתבצע הרצח בניגולניות מאופקת; בניידמיונה הורגים אחד את רעהו כאילו שוחקו טניס. בקיצור: אגאתה כריסטי מכניסה את הרצח והפשע לחייה של המשפחה הבורגנית הממוצעת מבלי לפגוע במורטרה ומושגיה הבורגניים השלומים. הרי סוף-סוף, לא כל קורא תמימה ועדינת-נפש מסכים לקחת עמה למטה הענוגה רוצח סדיסטי וגם הסר כל דרך ארץ.

המועדון קבע חוקים נוקשים בכל הנוגע לספרות בלשית. למשל: אין להשתמש בדלתות או מעברים סודיים, כפי שאסור לקבוע דמות בעלת חשיבות פעוטה בעלילה כמבי צעת הרצח. במקרה של אגאתה, טען המועדון, עברה המחברת על כלל יסודי אחר, בעשותה את הרופא הכפרי סיפר את הסיפור מתחילתו עד סופו באונוי פוארו, לרוצח.

לבסוף התמשרה אגאתה עם המועדון. הוסכם ביניהם על עריכת סולחה ספרותית פומבית. הוחלט לכתוב רומן בלשי משותף, אשר כל סופר, חבר המועדון, יחבר פרק אחד ממנו. גם לאגאתה כריסטי ניתנה זכות השתתפות. התוצאה האדמירל הצף, היתה צריכה להיות פאר הספרות הבלשית. במקום זה יצא לאור אחד הספרים המשעממים ביותר על ענייני רצח ומסתורין. האדמירל הצף טביע את מוניטין המועדון הבלשי, אך שמה של אגאתה כריסטי, משום מה לא צלל למצולות. היא צף על פני הספרות הבלשית כפקק על בקבוק שמפניה משוכחת.

***

תריסר תפוחים כאמבטיה פושרת

מ אז נתנה אגאתה כריסטי לעולם התרבותי שתי יצירות הקול פוארו לעומת זאת, נתלה כזקוק למנוחה: דמיונה הפירה של אגאתה הוליד שני גיבורים נוספים, שיחליפו את פוארו הסימפטי בסתרן התעלומות שגולדו אף הן בדמיונה. הדמויות החדשות: הקולונל רייס משירותי הכולשת ובתולה זקנה חויפת-ימיה בשם מייס מרפלם.

הומן הדרוש לאגאתה לכתוב רומן בן 250 עמודים אינו עולה, בדרך כלל, על ששה שבועות. את הרעיון הכללי מפתחת הסופרת משך חודשיים-שלושה של חיים נעימים. כאחת משלוש סירותיה האנגליות, או בריבירה הצרפתית.

המקום הנוח ביותר למחשבה מרוכזת: האמבטיה. אגאתה נוהגת לשבת שעות שלמות באמבטיה המלאה מים פושרים, לכרסם תריסר תפוחים בישיבה אחת.

כאשר היא יוצאת מן המים, מתיישבת ליד מכונת הכתיבה שלה, יודעים כל בני הבית כי עוד יצירה בלשית הונחה על

לכת הפשע היא אשה בת 62, טמנונת, חייכנית, נעימה לבריות, לבושה תמיד בחליפה בלתי-אלגנטית, אך נוחה. היא א הבת לאכול מעדנים טעימים, נשואה לפרופסור לארכיאלוגיה באוניברסיטה של לונדון. אולם אגאתה כריסטי, סמל הבורגניה הבעל-ביתית, חנקה, הרעילה, שחטה, הלחה, ערפה והמיתה במיתות שונות ומשונות גברים, נשים וטף יותר משעשתה זאת כל אשה אחרת לפניו. מפשע סיטוני זה הרוויחה יותר מלוקרציה בורגיה המפורסמת, בתו התככנית של האפיפיור האיטלקי מהמאה ה-15.

לזכותה יאמר כי כל חטא בא על עונשו ותעלומת כל רצח נפתרה בכי טוב. אגאתה כריסטי, אחד מעמודי התווך של הרומן הבלשי המודרני, היא גם מאמינה נלהבת בצדק, בחוק ובמושגים האלגנטיים יותר של החיים.

***

מי רצה את רוג'ר?

לכת טביעת האצבעות והסכין השלופה נולדה באנגליה רק במקרה. אביה האמריקאי רצה להתישב במולדתו, אך אמה האנגליה לא רצתה לעזוב את ארצה. בואה של א. אתה לעולם הכריע את המחלוקת: המשפחה נשארה באנגליה. בפרץ מלחמת העולם הראשונה התאהבה אגאתה במיניור קריסטי המסחרר. הם נישאו, המיניור יצא לקרב בצרפת ונחטף גם אשתו החדשה, כמדי אחות רחמניה. הדרך מן התחבושות הסטריליות אל עולם השוד והרצח נראתה ארוכה ביותר.

אגאתה כריסטי עשתה אותה בקלות מפליאה. ללא כל המלצה מכ ברת הופיעה במשרדי המייליים האנגליים, הציעה לפרסום את ספרה הראשון, רק המייל הששי הסכים להוציא לאור. היה זה רומן בלשי שנקרא העשה סטילו המיסטורי. גיבור הספר היה גבר בלגי נמוך ושמן, בעל ראש דמוי-ביצה ושכם עבה מסתלסל: הבלש הרקול פוארו. כיום הינו אחת הזמויות הידועות ביותר של עולם הרומן הבלשי, בעל שם שאינו נופל מזה של טרלוק הולמס האגדי.

אולם שש שנים תמימות כבר עז אשר הרגיש העולם בקיומו של הבלש מופיע ההומור החמצקן. היה זה בשנת 1926, על מדפי חנויות הספרים של לונדון הופיע רומן בלשי חדש, השביעי שנשא את חתימת אגאתה כריסטי. שמו היה הרצח של רוג'ר אקרווי. היו בו הסמננים הרגילים של רומן בלשי: רצח, כמה חשדים, הרקול פוארו ורוצח המתגלה ממש בדרך האחרון. אולם עד היום מוכנים חובבי בלשות רבים להישבע כי מאז 1926 ועד 1955 לא יצא לאור העולם ספר שהעקיר בהם צמרמורת כזו שאחזה אותם בשעת קריאת הרצח של רוג'ר אקרווי.

***

כרפיה, שוטר, עתונאים ותענומה

ספר זכה להצלחה מיידית, עובד למחזה תיאטרלי בו שיחק צ'רלס לוטון את תפקיד הבלש פוארו. אז ארע הדבר שנתן לאגאתה כריסטי פרסום העולה על כל חלומותיו של סופר מודרני.

בבוקר עצוב וערפלי של חודש דצמבר נעלמה אגאתה. מכוניתה נמצאה בצד דרך עפר כפרית. מהסופרת לא נותר כל סימן. האם נרצחה? האם נחטפה? או שמא רצתה להוכיח תיאוריה בלשית נועזת? לא היה עתון אחד באנגליה ובארצות הקוראות אנגלית שלא ניסה לפענח את התעלומה. המשטרה ערכה חיפושים מדוקדקים בכל רחבי בריטניה, הועיקה את שטריה במושבות. עתונאים משולהבים שוטטו על פני מחוז סארי כולו, אשר היו בו המכונית הענובה. הממשלה, במאמץ גלגות את עקבות הנפקדת היקרה, שכרה מכוניות פרטיות ואיורניות. פלוגות מתנדבים, בעזרת כלבר גישוש וכלבריצי, יצאו אף הן לשטח. החיפוש נמשך שבועיים תמימים.

אז, ללא אוהרה מוקדמת, הופיעה שוב הסופרת האבודה. רופאים מלומדים העידו בכובד-ראש כי הגברת כריסטי סבלה משך שבועיים אלה מאובדן זכרונה, לא ידעה להסביר את סוד העלמה.

***

האדמירל הצף שטבע

רצח של רוג'ר אקרווי היכה גלים גם בחוגים המקצועיים. המועדון הבלשי, מוסד אפוף מיתורין בו התאגרו מחברי הספרות הבלשית, הטיל חרם על ספרה של אגאתה.